

Обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського

**ІННОВАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ
В ОСВІТІ**

**Матюшкіна Т.П.
Матюшкін М.В.**

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ
НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ**
Методичні рекомендації

Чернігів – 2025

ББК 74.268.3(4Укр)6

М 35

Автори:

Матюшкіна Т. П., доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського ОППО імені К.Д. Ушинського, кандидат педагогічних наук

Матюшкін М. В., доцент кафедри природничо-математичних дисциплін та інформаційно-комунікаційних технологій в освіті Чернігівського ОППО імені К.Д. Ушинського, кандидат технічних наук

Рецензенти:

Жила С. О., доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови і літератури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Гальонка О. А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського ОППО імені К.Д. Ушинського

Відповідальний за випуск:

Довбня В. М., проректор з наукової роботи Чернігівського ОППО імені К.Д. Ушинського, доктор філософських наук, доцент

У книзі «Використання інфографіки на уроках літератури» із серії «Інноваційні технології в освіті» подано методичні рекомендації щодо створення та використання різновидів інфографіки (схем, таблиць, плакатів, кросенсів...), фрагменти статей з методики вивчення художніх творів за чинними навчальними програмами української і зарубіжної літератури із авторськими зразками візуалізації навчальної інформації з метою підвищення ефективності навчання літератури, наведені приклади використання інфографіки учителями Чернігівщини.

Книга адресована вчителям-словесникам.

Рекомендовано до друку вченою радою
Чернігівського ОППО імені К.Д. Ушинського
(протокол № 7 від 19 грудня 2024 р.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I.	
Матюшкін М.В. Методичні рекомендації зі створення об'єктів інфографіки.....	5
РОЗДІЛ II.	
Матюшкіна Т.П. Методичні поради щодо використання інфографіки на уроках літератури в ЗЗСО: теорія і практика.....	18
2.1 Використання інфографіки в ході вивчення творів М. Коцюбинського.....	19
2.2 Використання різновидів інфографіки в ході компаративного аналізу творів українських і зарубіжних письменників.....	26
2.2.1 Іван Шевченко – Шолом Алейхем.....	26
2.2.2 Олександр Довженко – Рей Бредбері.....	27
2.2.3 Іван Котляревський – Публій Вергілій Марон	30
2.2.4 Із досвіду використання інфографіки учителями Чернігівщини....	33
ЛІТЕРАТУРА.....	34

ВСТУП

Нагальна потреба унаочнення навчальної інформації у процесі навчання літератури в сучасній українській школі є одним із ключових факторів підвищення якості літературної освіти. Адже діти інформаційної доби (візуали за характеристикою) здатні сприймати, засвоювати, запам'ятовувати навчальну інформацію за допомогою візуалізації – всесвітнього освітнього тренду, історія якого сягає в давні часи, коли було експериментально підтверджено ефективність засвоєння навчального матеріалу шляхом одномоментного впливу на слухові й зорові рецептори учня/учениці. У ході історичного розвитку внаслідок науково-технічних революцій змінювались різновиди навчальної наочності. Тотальна комп'ютеризація освіти ХХІ століття, опанування й використання ІКТ дали змогу значно розширити коло різновидів наочності, а за сучасною назвою – інфографіки (до традиційних схем, таблиць, графіків, діаграм, ребусів додалися кроссенси, хмари слів, постери, дудли, меми, гіфки, графіті..., які трансформують зразки традиційної навчальної наочності в когнітивно збагачений візуальний продукт новітньої операційно-технічної системи).

Принагідно згадаймо, що метод унаочнення (візуалізації) навчального матеріалу відомий з давніх часів. Адже ще давньогрецький філософ Аристотель зазначав, що «реальне пізнання неможливе без чуттєвого рівня пізнання». Цю тезу було розвинуто в різні часи у працях представників різних наукових шкіл в галузі освіти» [Матюшкіна Т.П. Використання схематичної наочності у процесі вивчення світової літератури. Посібник для вчителя. Чернігів: Ред. відділ ЧОШПО, 186 с.].

Проблеми методики й, зокрема, візуалізації навчального матеріалу на уроках літератури в різні часи розглядали вітчизняні вчені О. Бандура, Т. Бугайко, Н. Волошина, А. Градовський, С. Жила, О. Ісаєва, Ж. Клименко, А. Коржупова, Л. Мірошніченко, Є. Пасічник, Г. Токмань та ін.

І сьогодні поряд з багатьма методичними аспектами викладання літератури в школі проблема унаочнення виучуваного матеріалу (історії й теорії літератури) залишається актуальною, перебуває в колі наукових інтересів українських науковців-методистів, а вчителі-практики, зокрема – із Чернігівщини, активно апробують різновиди інфографіки, виготовлені власноруч [Педагогічні обрії. 2023. №5-6. С. 42–89 (Досвід роботи В. Мележик, А. Сметани, Л. Бондаренко, О. Горбатенко)], розміщені у новітніх підручниках, комплектах науково-методичних матеріалів для вчителя. Сподіваємось, що подані методичні рекомендації з використання інфографіки на уроках літератури слугуватимуть додатковим джерелом із зазначеної проблеми для успішного вивчення художніх творів.

Розділ І.

Матюшкін М. В.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗІ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНФОГРАФІКИ

Сучасний процес викладення навчальних матеріалів все частіше вимагає від вчителя літератури ЗЗСО звертатися до засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Як відомо, *інформаційна графіка* або *інфографіка* (англ. information graphics; infographics) — це графічне візуальне подання інформації, даних або знань, призначених для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації. Вона може покращити сприйняття інформації, використовуючи графічні матеріали для того, щоб підвищити можливості зорової системи людини бачити моделі і тенденції. Процес створення інфографіки можна розглядати як візуалізацію даних, створення інформаційних схем та моделей подання інформації [1].

Для створення об'єктів інфографіки сучасний вчитель літератури може використовувати як знайомі з нульових років 21-го століття прикладні програми відомого пакету Microsoft Office (Word, PowerPoint, Paint), так і новомодні хмарні засоби мережі Інтернет, які містять конструктори для створення інфографіки (Canva, Renderforest, Genially ті інші). Взагалі, для створення інформаційної графіки підходять будь-які прикладні та хмарні засоби, де є інструменти для створення графічних об'єктів у поєднанні із текстовою інформацією.

У цих рекомендаціях автори розглянуть методику використання саме хмарних технологій для створення об'єктів інфографіки, виходячи з того, що прикладні програми вже є досить відомими і, крім того, вони не дозволяють швидко розміщувати створену інфографіку в мережі Інтернет. Натомість інфографіка, створена через хмарні засоби, легко може бути завантажена із мережі Інтернет на персональний комп'ютер вчителя літератури для її подальшої демонстрації на уроках і за відсутності підключення до мережі Інтернет.

Сервіс *Canva.com* для створення інфографіки

На теперішній час в освітянській спільноті найпопулярнішим хмарним засобом для створення наочної навчальної документації є універсальна платформа Canva.com, яка містить цілу низку конструкторів для створення презентацій, відеороликів, сайтів, онлайн-дошок, сторінок в соціальних мережах та багатьох інших електронних документів і, в тому числі, конструктор для створення інфографіки [2]. Популярність платформи можна

пояснити тим, що, по-перше, на ній існує окремий розділ для освітян під назвою «Для навчання», де зібрані дизайнерські рішення, які стосуються саме проблем освіти; по-друге, веб-сервіс дозволяє вчителю безкоштовно використовувати платний пакет із максимальними можливостями протягом трьох років після того, як він надішле при реєстрації на адміністрацію платформи електронні копії документів, які засвідчують його статус працівника системи освіти; по-третє, веб-сервіс Canva.com на даний момент є лідером серед подібних хмарних засобів за кількістю готових дизайнерських рішень, яка за твердженням її розробників вже сягає близько 1 мільярда.

Отже, алгоритм використання конструктора для створення інфографіки на платформі Canva.com виглядає наступним чином.

1. Набираємо у пошуковій системі (наприклад, Google) електронну адресу canva.com.
2. Після потраплення на лицьову сторінку сайту проходимо реєстрацію і отримуємо акаунт на платформі (рис.1).

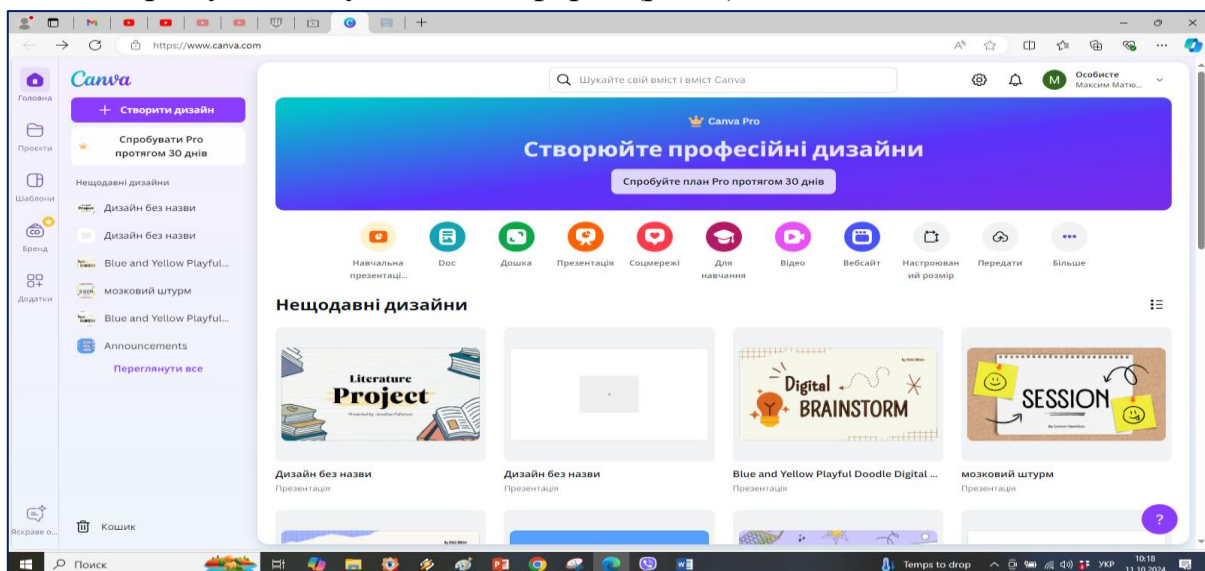

Рис.1. Титульна сторінка Вашого акаунту після реєстрації.

3. На титульній сторінці у верхньому рядку натискаємо на піктограму «Для навчання» (рис.2).

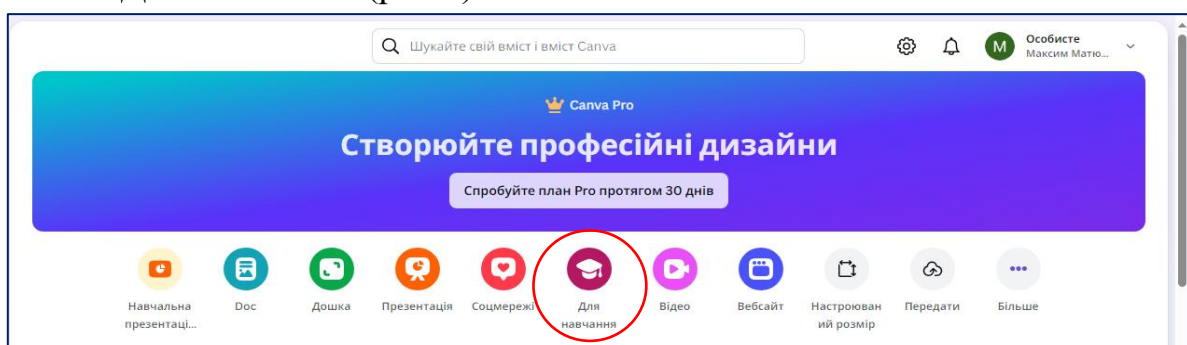

Рис.2. Розділ «Для навчання».

У наступному вікні натискаємо на піктограму «Інфографіка для освіти» (рис.3).

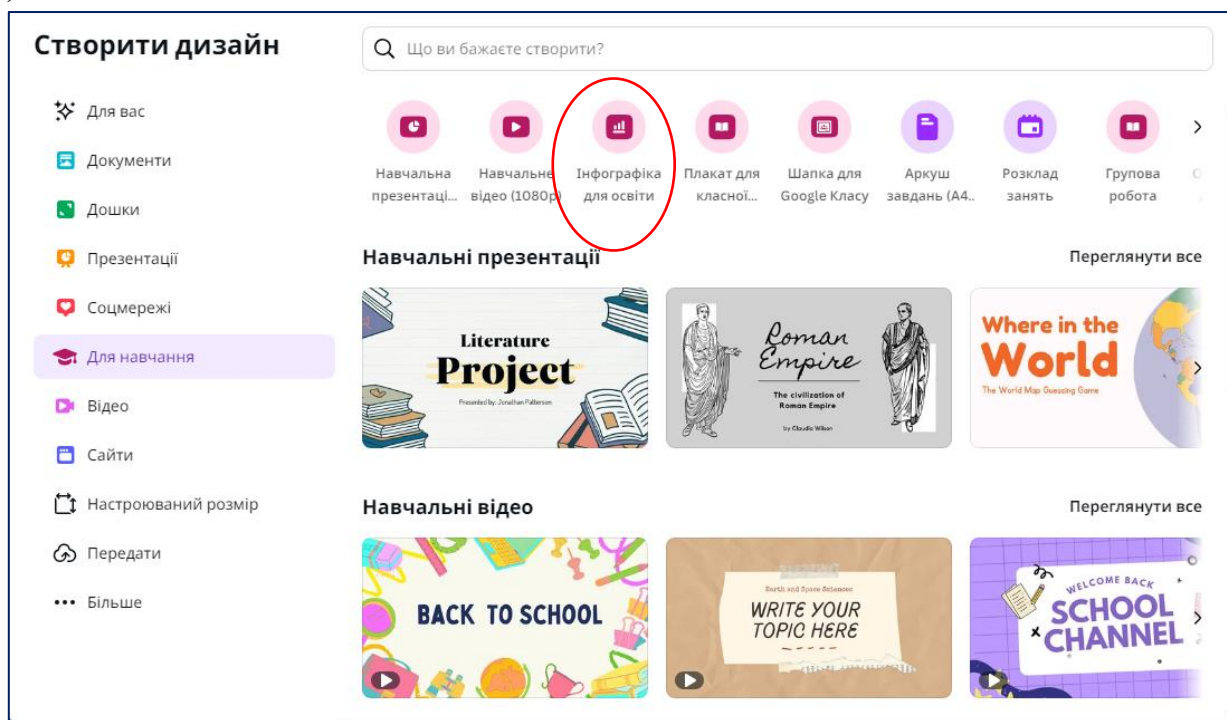

Рис.3. Розділ «Інфографіка для освіти».

4. У наступному вікні розкривається конструктор для створення інфографіки (рис.4).

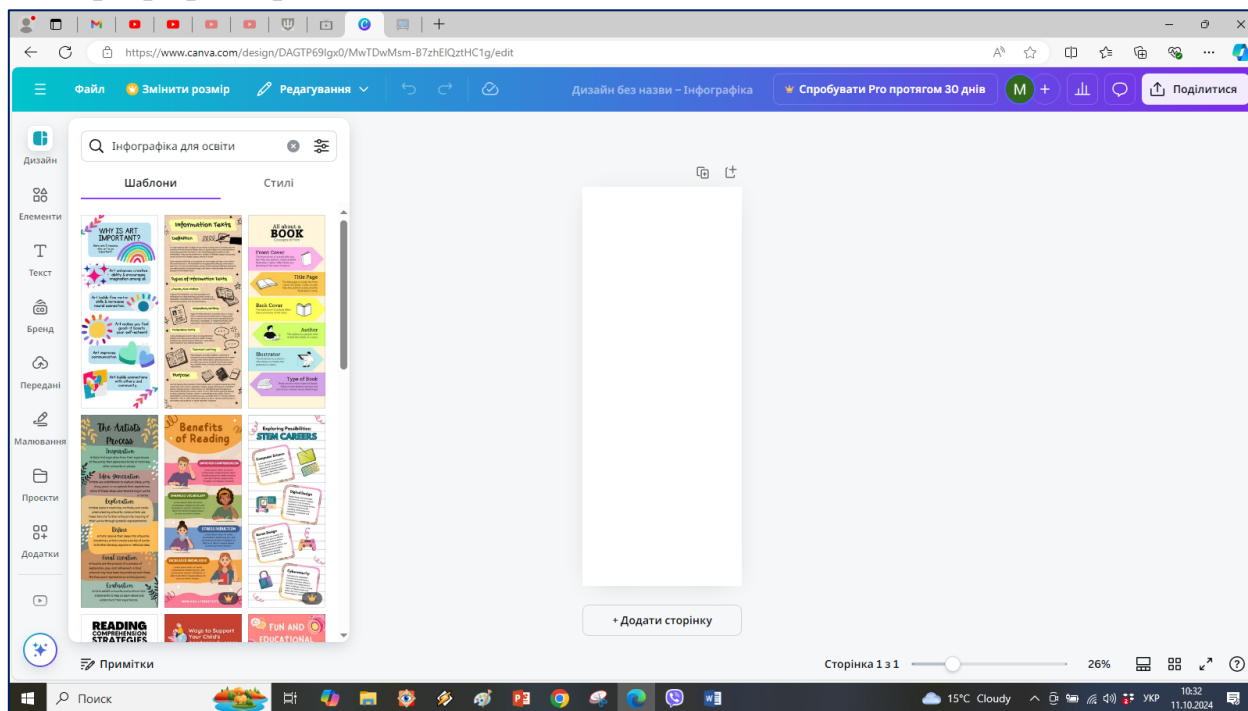

Рис.4. Поле конструктора для створення інфографіки.

У конструкторі на бічній панелі зліва вчитель має доступ до наступних інструментів (згори-вниз):

1. *Дизайн*, який дозволяє обирати вже готові *шаблони* дизайнерських рішень за запитом, чи використовувати тільки *стилі* цих рішень.
2. *Елементи*, де можна знайти готові елементи у розділах *фігури, графіка, наклейки, фотографії, відео, аудіо, діаграми, таблиці* та ін., а також створити своє зображення за описом за допомогою *конструктора зображень на основі ШІ* (штучного інтелекту).
3. *Текст*, де можна знайти *стандартні стилі тексту*, а також використати *магічний конструктор тексту* на основі ШІ для швидкого створення розгорнутого опису за темою, вказаною вчителем.
4. *Бренд*, де можна знайти *елементи фірмового стилю* (*логотипи, кольори, шрифти, фото та ін.*) для створення свого фірмового знаку.
5. *Передані*, де можна завантажити свої *зображення, аудіо- та відеофайли* у конструктор інфографіки.
6. *Малювання*, де можна за допомогою трьох видів *пензлей* малювати за допомогою «миші» ПК об'єкти безпосередньо на сторінці конструктора інфографіки.
7. *Проекти*, де відображаються усі проекти, які були створені Вами за допомогою веб-сервісу Canva.com.
8. *Додатки*, де є можливість підключити до роботи близько 90-та *веб-сервісів*, які використовують штучний інтелект для створення різноманітних цифрових об'єктів від QR-кода до аватара.
9. *Відео*, де можна здійснити пошук готового відеофайла за запитом у відеотеці Canva.com.
10. *Переклад*, опція, яка дозволить Вам перекласти текст безпосередньо на сторінці конструктора інфографіки.
11. *Magic Media*, опція ШІ, яка дозволяє створити зображення чи відео за Вашим текстовим описом.
12. *Mojo AI*, опція ШІ, яка дозволяє створити зображення за запитом та QR-код за електронною адресою.
13. *Avatars by Neiro AI*, опція ШІ, яка дозволяє створити *аватар* за обраним зображенням, який буде промовляти створений Вами текст.
14. *Avatars by DupDub*, опція ШІ, що дозволяє створити *аватар* за Вашим зображенням, який буде промовляти створений Вами текст або перетворювати аудіофайл із Вашою промовою у субтитри.
15. *AI Music*, опція ШІ, яка дозволяє за обраним Вами *стилем* та *настроєм* створити музичний фрагмент тривалістю від 5 до 300 секунд.

16. *Imagen*, опція ШІ, яка дозволяє за введеним Вами описом створити зображення.
17. *Narrato*, опція ШІ, що дозволяє генерувати текстовий опис за заданою темою.
18. *DeepReel AI Videos*, опція ШІ, яка дозволяє генерувати відеоаватар за Вашими налаштуваннями.
19. *Background Eraser*, опція ШІ, яка дозволяти розшаровувати зображення і видаляти нижній шар.

Використовуючи описані інструменти, вчитель може наповнювати сторінки конструктора різноманітними цифровими елементами з можливістю їх подальшого редагування (зміни розмірів, положення на слайді, зміни кольорової гами елемента і т.д.).

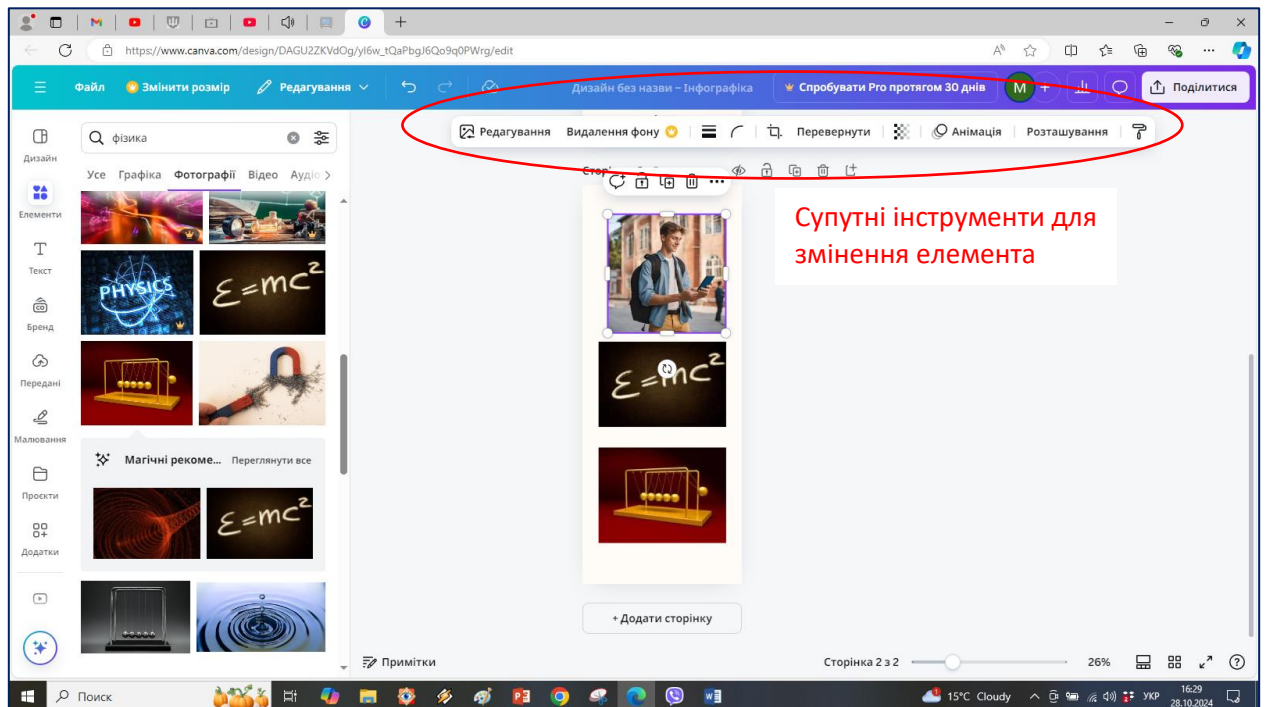

Рис.5. Поле конструктора для створення інфографіки із наповненою сторінкою.

Особливістю конструктора є те, що при виділенні елемента на сторінці (елемент береться в рамку) над ним (елементом) з'являється низка супутніх інструментів, за допомогою яких ви можете змінювати цей елемент (рис.5).

Натискаючи на поле «Поділитися», Ви викликаєте панель меню, де можете (рис.6):

1. Завантажити створену інфографіку на свій ПК.
2. Переформувати створений файл у презентацію, відео, сайт та ін. безпосередньо в середовищі Canva.com.

3. Надати доступ до Вашого файлу іншим користувачам, навіть не зареєстрованим в Canva.com.
4. Продемонструвати створений файл інфографіки в мережі Інтернет безпосередньо зі свого акаунту в Canva.com.

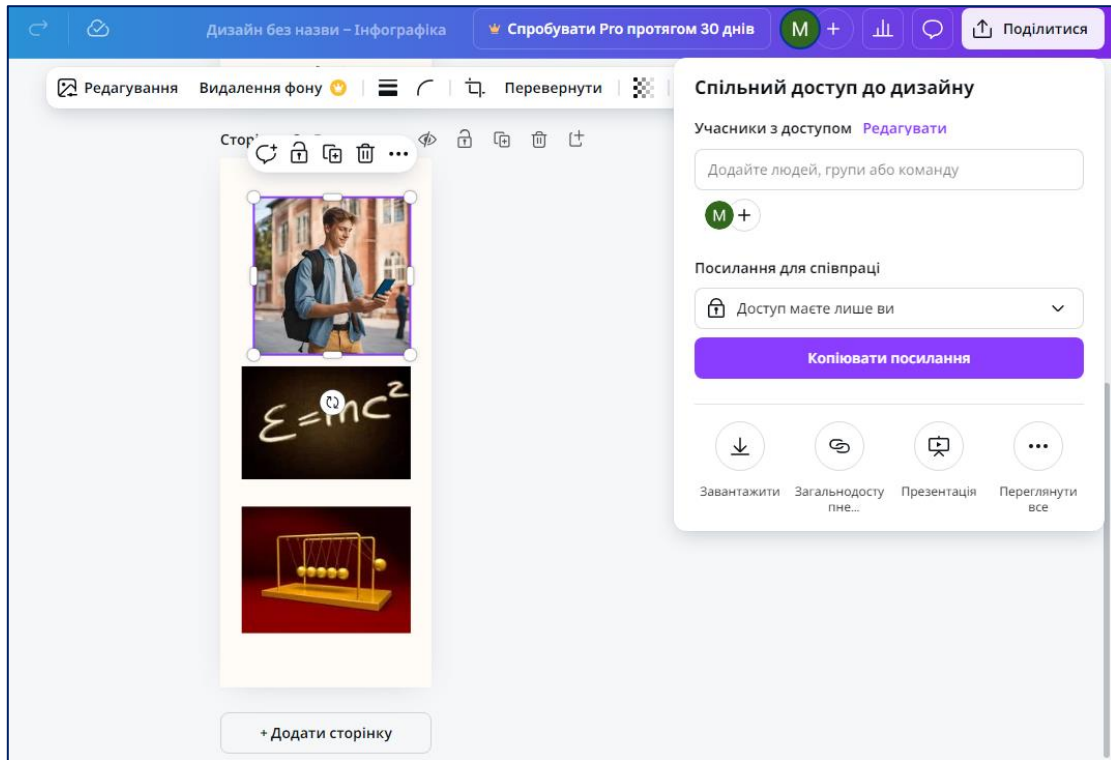

Рис.6. Опції поля «Поділитися» (справа вгорі) в конструкторі інфографіки.

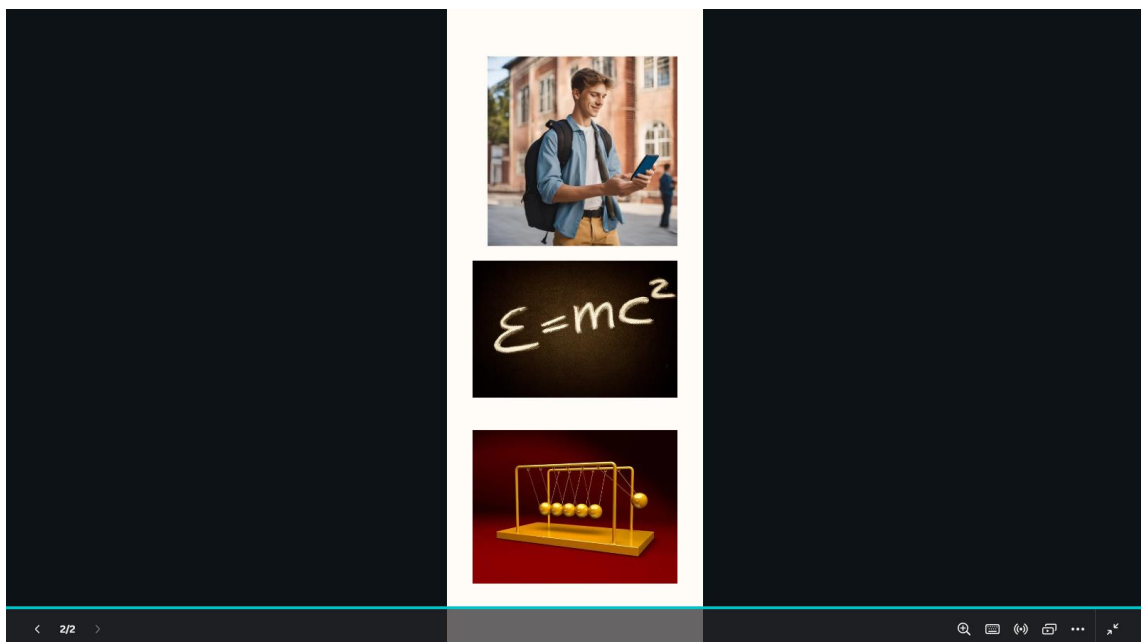

Рис.7. Показ інфографіки з акаунту Canva.com.

Сервіс *Genially.com* для створення інфографіки з інтерактивними елементами

Ще однією платформою в мережі Інтернет для створення об'єктів інфографіки є *Genially.com* [3]. Особливістю цього веб-сервісу є те, що в ньому до кожного елемента можна прикріплювати ефект інтерактивності, що сприяє підвищенню уваги до таких об'єктів інфографіки (при натисканні учнем на такий елемент відбувається якась запрограмована дія – відкривається нова сторінка чи слайд, чи підказка і т.д.)

Для того, щоб веб-сервіс «відфільтрував» для Вас готові зображення з тематики освіти, під час реєстрації доцільно обрати відповідний розділ так, як показано на рисунку 8.

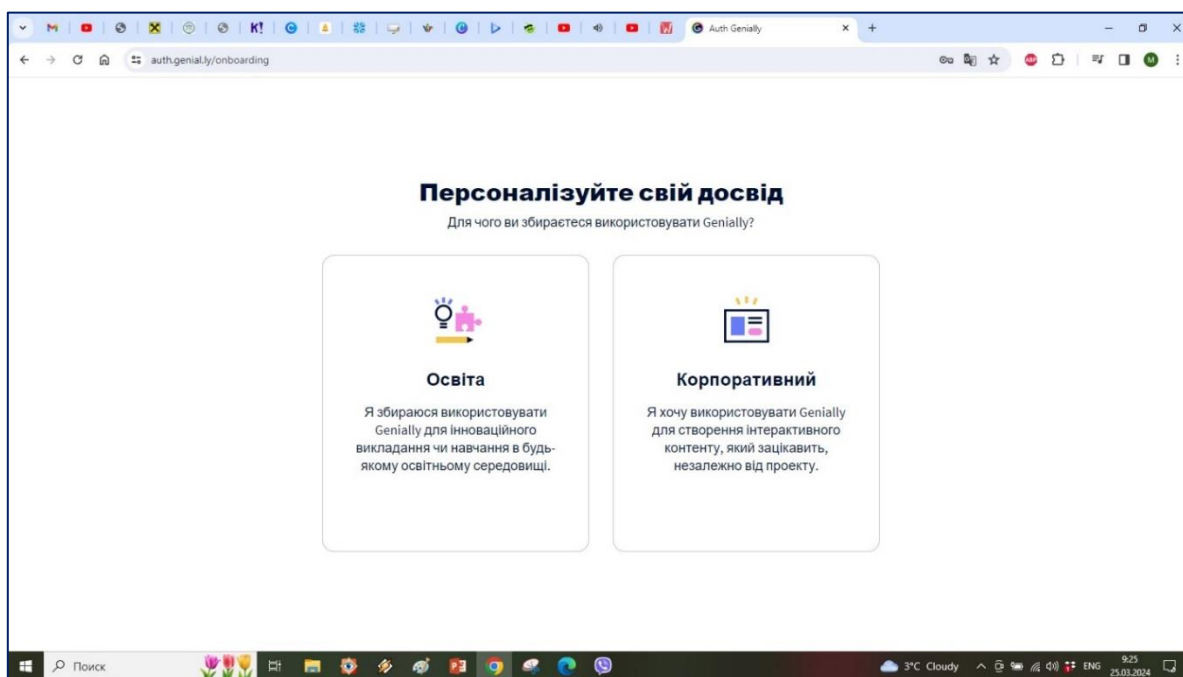

Рис. 8. Розділ «Освіта», який треба обрати під час реєстрації.

Після реєстрації на платформі титульна сторінка Вашого акаунту виглядає так, як показано на рисунку 9. Платформа *Genially.com* так, як і *Canva.com*, є багатофункціональною, і за її допомогою можна створювати і презентації, і відео, і багато інших типів електронних документів.

Для того, щоб потрапити у конструктор для створення інфографіки, Вам необхідно натиснути спочатку на обкладинку «Твори геніально», як показано на рисунку 9, а потім на наступній сторінці обрати розділ «Інфографіка» і натиснути на піктограму «Створення бланка», як показано на рисунку 10.

Після цього у новій вкладці браузера Вашого ПК відкриється сторінка конструктора для створення інфографіки (рис.11). На бічній панелі конструктора зліва у стовпчик розміщуються інструменти для монтажу інфографіки (згори – вниз):

1. *Текст*, де Ви можете обирати готові відформатовані шаблони для створення написів.
2. *Образ*, де ви можете обирати готові зображення і рухомі картинки (GIF) або завантажувати свої із вашого ПК.
3. *Ресурси*, де Ви можете обирати готові іконки, фігури, роз'єми. ілюстрації, силуети, інтерактивні графіки, таблиці.

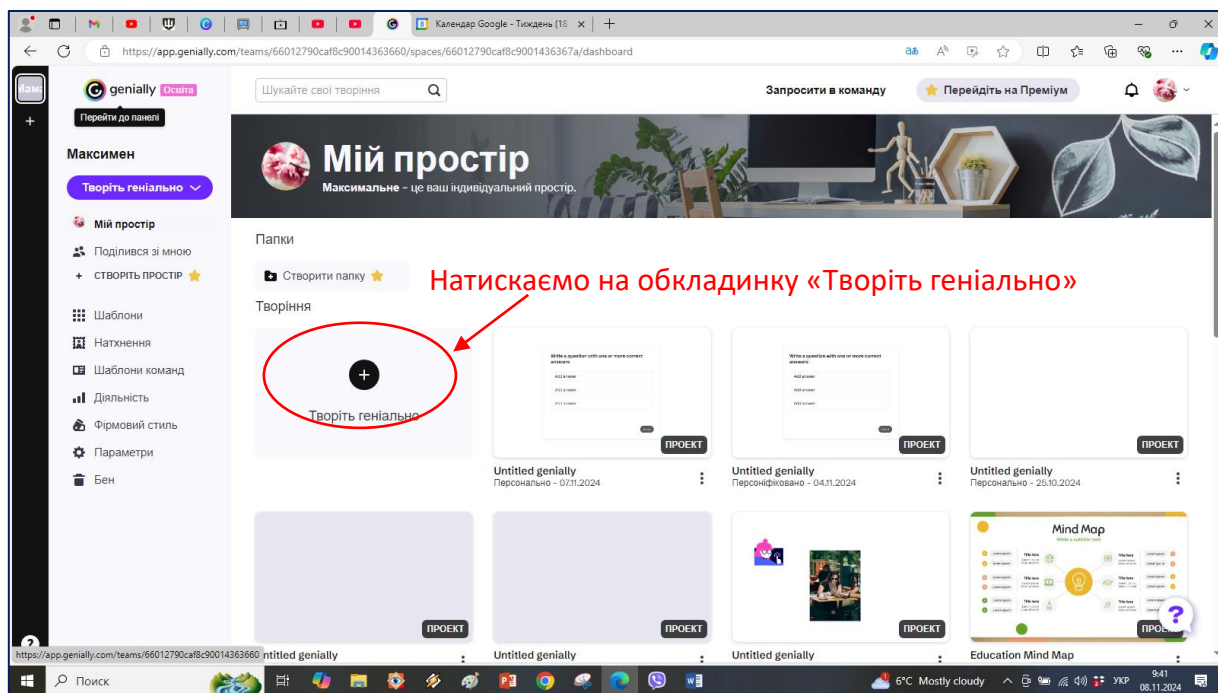

Рис. 9. Титульна сторінка Вашого акаунту після реєстрації.

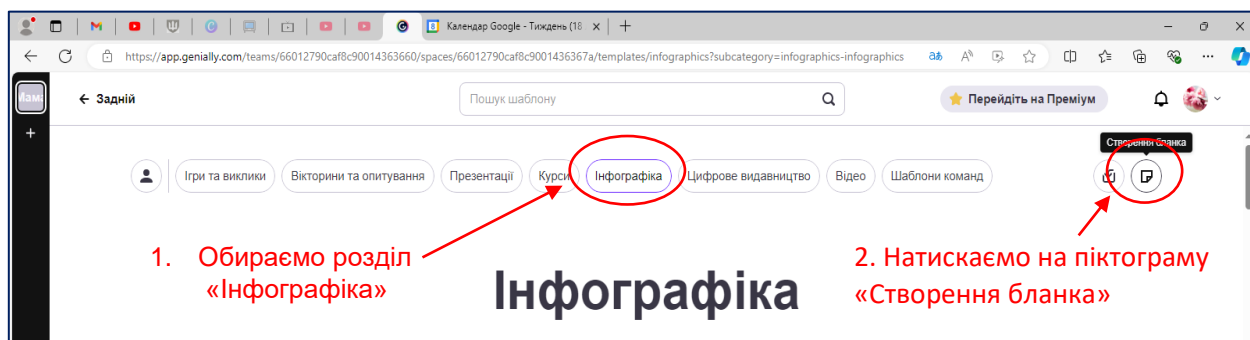

Рис.10. Створення бланка в розділі «Інфографіка».

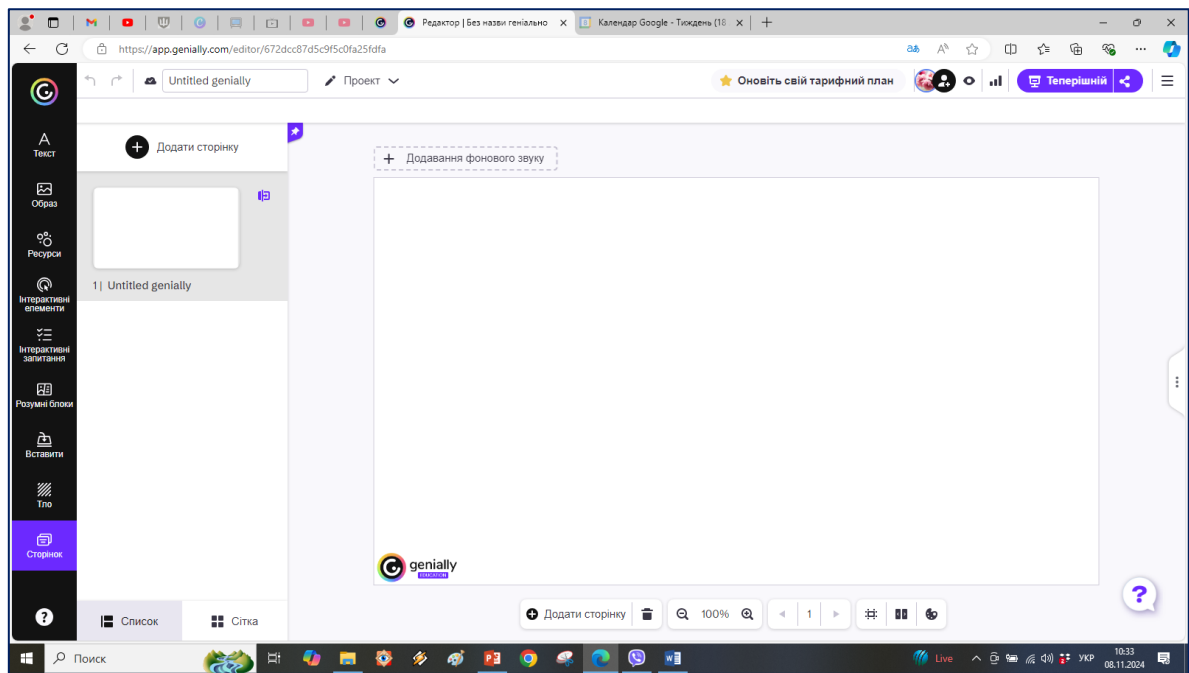

Рис.11. Конструктор для створення інфографіки.

4. *Інтерактивні елементи*, за якими Ви можете приховати різноманітні гіперпосилання та анімаційні ефекти.
5. *Інтерактивні запитання*, за допомогою яких Ви можете вбудовувати запитання закритого та відкритого типу і збирати відповіді від Ваших респондентів.
6. *Розумні блоки*, за допомогою яких Ви можете створювати схеми, діаграми, графіки тощо.
7. *Вставити*, опція, що дозволяє завантажувати в конструктор інфографіки зображення, аудіо- та відеофайли з Вашого ПК або з мережі Інтернет за посиланням.
8. *Тло*, опція, що дозволяє завантажити в конструктор інфографіки зображення у якості фону з Вашого ПК або з мережі Інтернет за посиланням.
9. *Сторінка*, де Ви можете додати сторінку до свого проекту інфографіки.

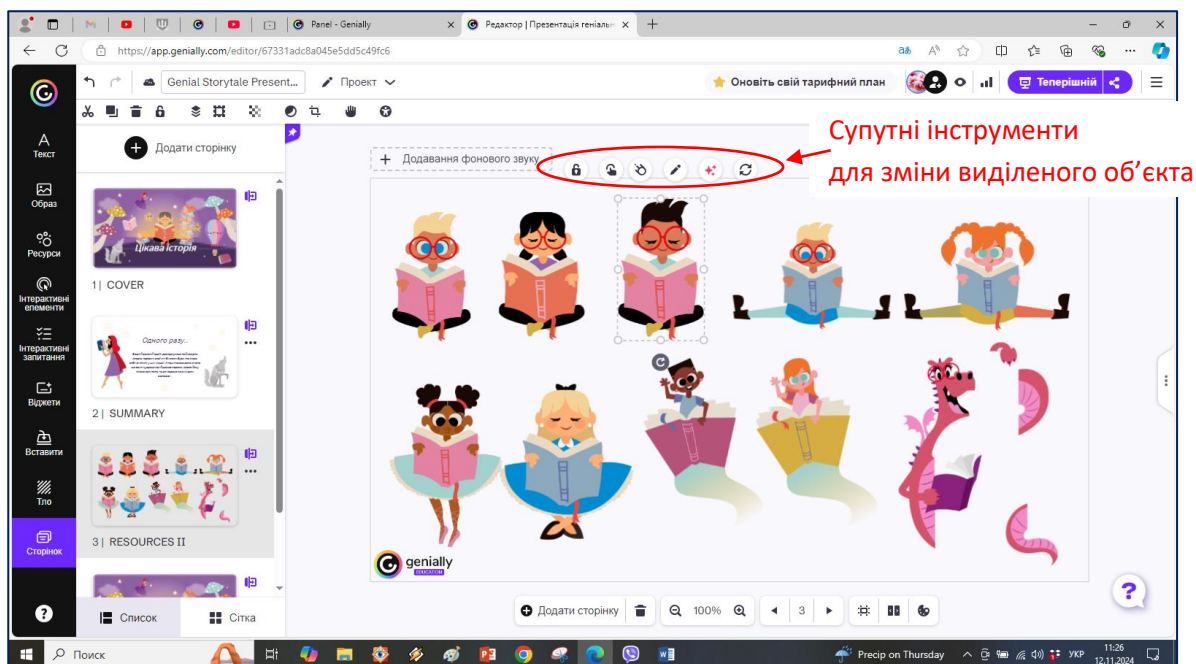

Рис.12. Супутні інструменти для зміни виділеного об'єкта.

Після додавання об'єкта на сторінку і виділення його за допомогою натискання на ліву клавішу маніпулятора (миші) над ним (об'єктом) з'являється лінійка супутніх інструментів, за допомогою яких можна:

- 1) Зафіксувати його положення на сторінці;
- 2) Додати інтерактивність (відкрити нове «вікно», показати спливаючу підказку, відтворити аудіо тощо);
- 3) Додати ефект анімації об'єкта;
- 4) Редагувати зображення;
- 5) Видалити фон зображення, редагувати текст за допомогою ШІ;
- 6) Замінити зображення.

При виборі опції «додати інтерактивність» справа на сторінці з'явиться бічна панель із типами інтерактивності (рис.13).

При виборі опції «додайте анімацію» справа на сторінці з'явиться бічна панель для вибору ефектів анімації (рис.14).

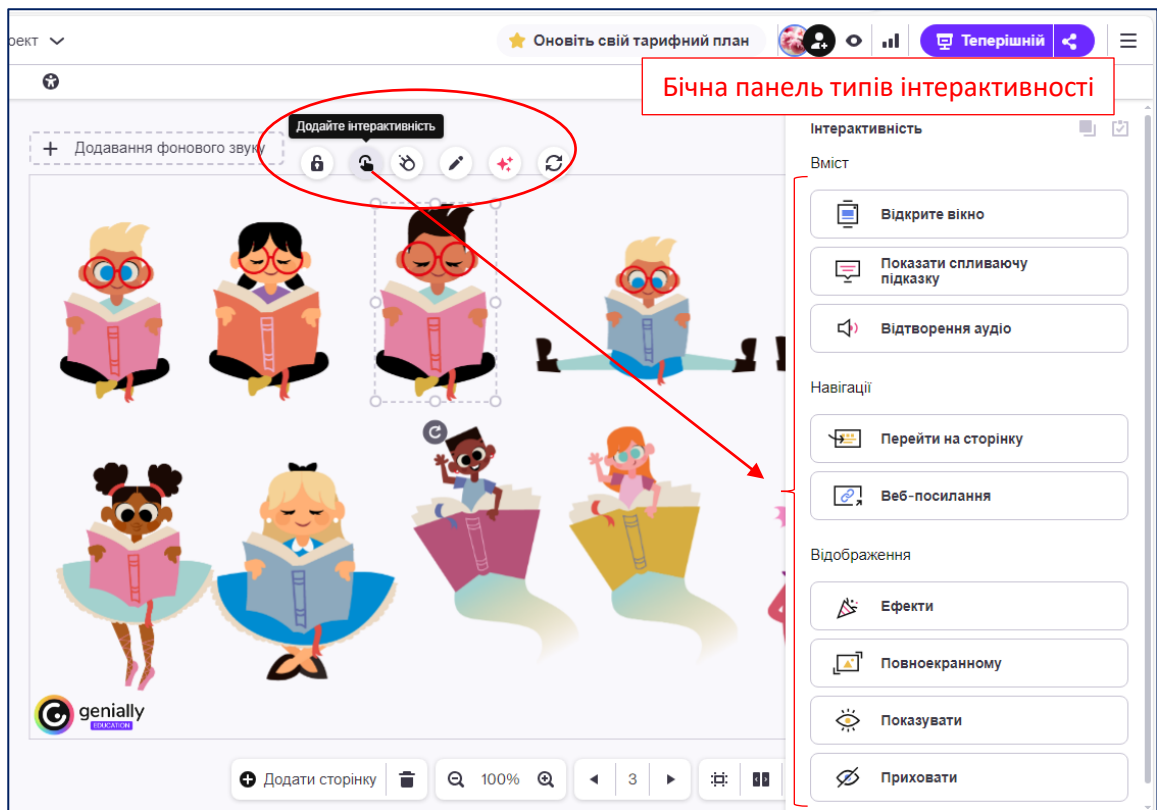

Рис. 13. Бічна панель типів інтерактивності.

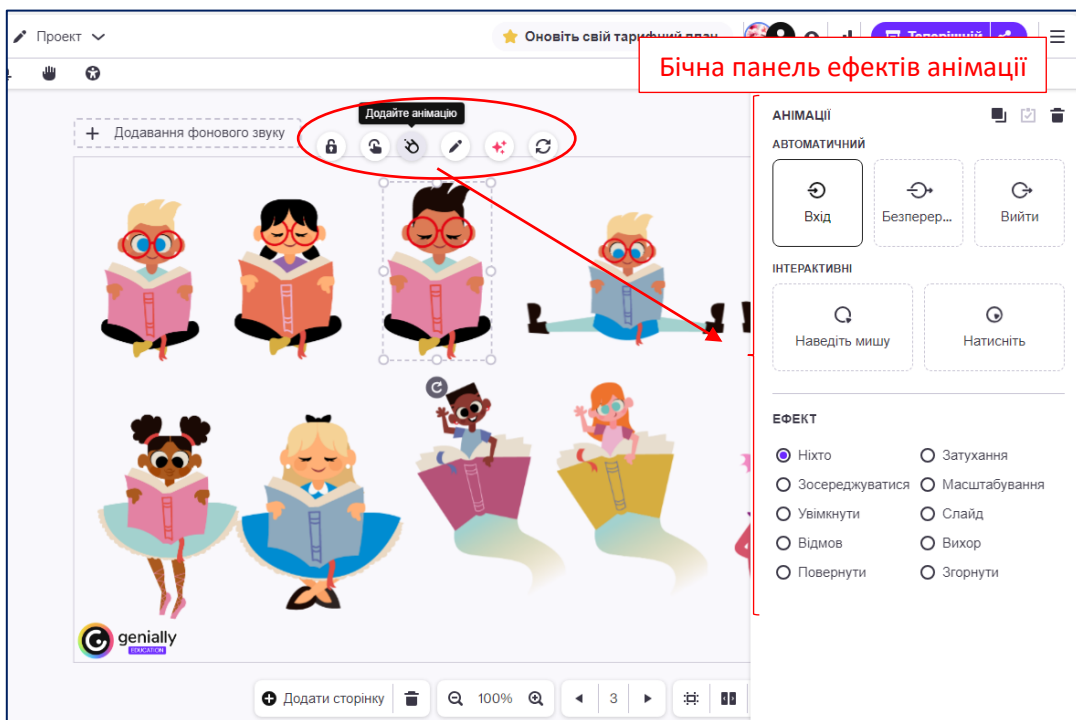

Рис.14. Бічна панель ефектів анімації.

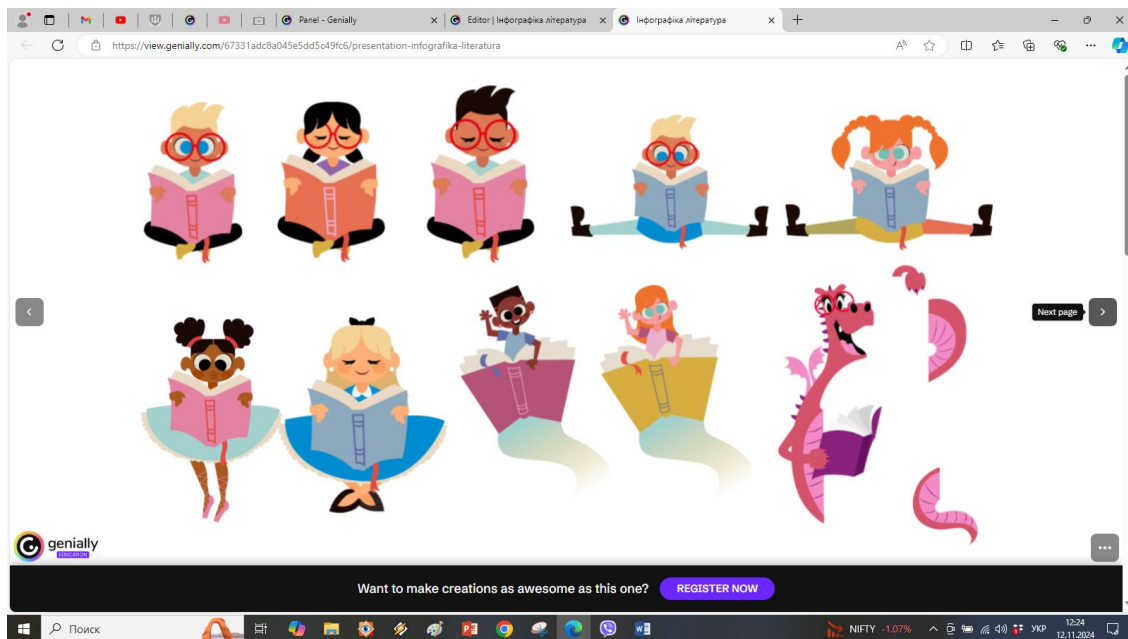

Рис.15. Демонстрація створеної інфографіки в мережі Інтернет.

Створену Вами інфографіку Ви можете демонструвати прямо в мережі Інтернет. Але при цьому Ви можете завантажити цей файл і на Ваш ПК на той випадок, якщо Вам буде потрібно продемонструвати інфографіку без підключення до мережі Інтернет, наприклад, при проведенні очного заняття із Вашими учнями у класі. Для цього в полі конструктора треба натиснути на відповідну піктограму у правому верхньому куті конструктора (рис.16).

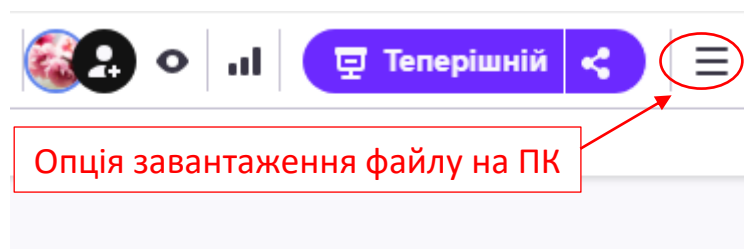

Рис.16. Піктограма для відкриття опції завантаження файлу на ПК.

У наступному вікні треба натиснути на опцію «завантажити» (рис.17). Далі у вікні, що відкриється (рис.18), Ви можете обрати, у якому форматі завантажити Ваш файл інфографіки на ПК. Треба мати на увазі, що при демонстрації інфографіки з ПК без підключення до мережі Інтернет, *усі ефекти інтерактивності та анімації відтворюватися не будуть.*

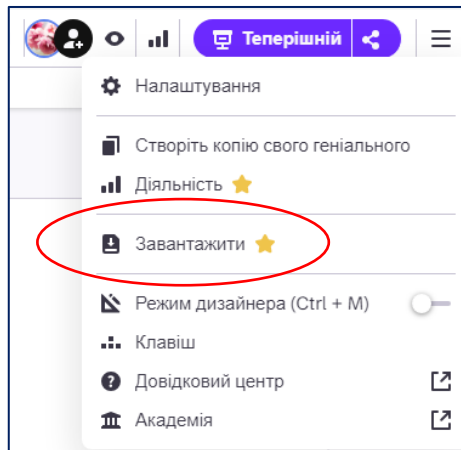

Рис.17. Вибір опції «завантажити» у новому вікні.

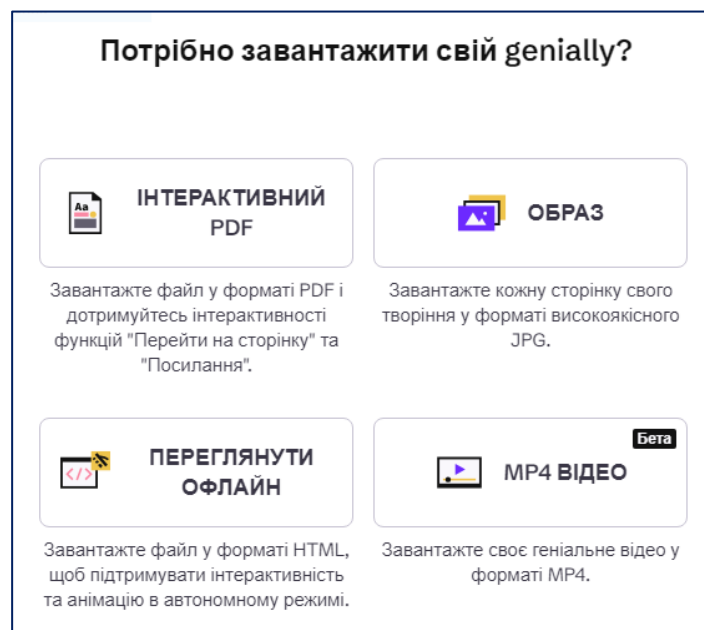

Рис.18. Панель із варіантами завантаження файлу на ПК.

Список літератури

1. Інфографіка // Вікіпедія. 2023 URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0>.
2. Створити інфографіку в Canva.com // Canva.com. 2024. URL: https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/infografika/.
3. Сервіс Genially для створення інтерактивного контенту: все геніальне – просто // naurok.com.ua. 2021. URL: <https://naurok.com.ua/post/servis-genially-dlya-stvorennya-interaktivnogo-kontentu-vse-genialne-prosto>.

РОЗДІЛ II

Матюшкіна Т.П.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОГРАФІКИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Традиційна методика містить перелік засобів візуалізації навчального матеріалу (наочних), використання яких дає змогу інтенсифікувати навчальний процес, полегшити сприйняття й розуміння, засвоєння й запам'ятовування навчального матеріалу [2].

Водночас, усвідомлюємо, що уявити сучасного учня без комп'ютера, смартфона, айфона, планшета (засобів проникнення в всесвітню мережу Інтернет, яка пропонує свої ресурси для спілкування, отримання розмаїтої інформації, розваг тощо) неможливо. А тому, зважаючи на цей незаперечний факт, учитель значно збагатив арсенал наочних дидактичних матеріалів під загальною назвою «Інфографіка», виготовити які можна тільки шляхом використання Інтернет ресурсу, про що йшлося в першому розділі посібника [3].

Вочевидь, різновиди інфографіки можна використовувати на всіх етапах вивчення художнього твору. Найдоцільніше – на етапі аналізу художнього твору. Адже фіксація визначальних віх у процесі міркування за допомогою знаків-сигналів дає змогу дотримуватись логіки аналізу, ефективніше реалізувати евристичний метод у вивченні зарубіжної літератури, успішно проводити компаративний аналіз. Робота зі зразками інфографіки із зображенням структури твору, композиційних особливостей, розвитку сюжетної дії, системи образів, еволюції характеру героя, конфлікту твору в розвитку, причинно-наслідкових зв'язків між подіями та вчинками героя значно економить навчальний час для детальнішого вивчення поезики твору.

Інфографіка (інформаційна графіка) – графічний спосіб подачі інформації з метою її унаочнення (ілюстрації, графіки, карти, схеми тощо) у формі фішбоуна, пазлів, інформаційного плаката, постера, афіші, кроссенсу, «хмари слів», дудлів, мемів, гіфок тощо [<https://uk.wikipedia.org/wiki/Інфографіка>. <https://naurok.com.ua/infografika-praktichna-robota-282811>].

Головне завдання інфографіки: за допомогою ілюстрацій донести ключову думку до цільової аудиторії.

Інфографіку використовують:

- коли необхідно показати пристрій або алгоритм роботи чого-небудь;
- як співвідношення предметів і фактів у часі й просторі;

- для демонстрації тенденції розвитку чогось, чи для реконструювання події;
- для використання інструментів наочності з метою протиставлення;
- щоб відобразити великі обсяги однорідної інформації;
- для представлення складної інформації з мінімальними витратами часу.

Етапи створення інфографіки:

1. Розробка інфографіки починається з визначення теми.
2. Створення смислової концепції: збір інформації, аналіз даних та їх систематизація.
3. Побудова «скелету» інфографіки (блоків тексту з певною інформацією).
4. Розробка графічного ескізу інфографіки.
5. Художнє оформлення інфографіки: текстові та візуальні елементи комбінуються.

Так, в основі **Фішбоуна** лежить схематична діаграма в формі риб'ячого скелета. У світі така діаграма широко відома під ім'ям Ішикави (Ісікави) – японського професора, який і винайшов метод структурного аналізу причинно-наслідкових зв'язків. Лоція – це візуально-емоційна карта уроку, або його фрагмента, план-колайдер, здатний *розігнати* думку, інтенсифікувати процес входження в тему всіх учнів...

Лоції віддалено нагадують «опорні конспекти», «опорні схеми», «логічні схеми-конспекти» 80-х і 90-х рр. і є новою опорою, інфографікою для уроку формування критичного мислення [2].

Отже, наведемо приклади використання інфографіки на уроках літератури.

2.1 Використання інфографіки в ході вивчення творів М. Коцюбинського¹

Ушановуючи славне ім'я письменника, віддаючи належне його творчому генію, ми щоразу уважніше вчитуємося в уже знайомі сторінки його життя і творчості, знаходимо нові джерела, аби збагатися знаннями про нього та глибше осягнути всю велич його творчих звершень.

¹ Матюшкіна Т.П. Використання інфографіки під час вивчення творчості Михайла Коцюбинського // Художній світ прози Михайла Коцюбинського. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 155-річчю від дня народження Михайла Коцюбинського. Чернівці: вид-во «Десна Поліграф», 2020. 200 с. (С.130-138).

Перед учителем, який активно долучається до запровадження ідей нової української школи, постає вкрай важлива проблема – донести до представників покоління інформаційної доби слово письменника-класика. Найбільше питанням поширення духовної спадщини Михайла Коцюбинського опікувалися в усі часи справжні поціновувачі його творчості, українофіли, які завжди розуміли значення потужного слова одного зі славних ораторів української духовної ниви.

Сьогодні, відзначаючи 155 років від дня його народження Великого Сонцепоклонника, ми можемо впевнено сказати, що його твори стали вагомою часткою духовної скарбниці українського народу, увійшли в шкільні програми для детального вивчення, позаяк їх автор звертався до вічних проблем України і українства, пропагував вічні людські цінності.

Проте, усвідомлюючи специфіку розвитку суспільства, пов'язану із запровадженням нових технологій, учитель як посередник між твором письменника та читачем-учнем XXI століття, мусить знаходити нові прийоми мотивації щодо вивчення цього твору, події якого віддалені в часі. Адже сучасні учні, відповідно до Теорії поколінь, яку створили американські вчені *Нейл Хоув* (Neil Howe) і *Вільям Штраус* (William Strauss) у 1991 році (основою цієї моделі є цінності людей, які формують і визначають покоління як групу людей, народжених у певний віковий період, що випробували вплив одних і тих же подій і особливостей виховання), належать **поколінню Z** (2003 – 2023) *Digital natives*. Їхні **цінності, особливості** – це відданість, дотримання правил, закон і порядок, жертвовність, честь, терпіння, економність, підприємницькі якості, тривалість уваги 8 секунд, самостійність у побуті, люблять готувати, досвідчені споживачі, економічно грамотні, зрілі та здатні до самоконтролю, хочуть отримати освіту та знання, небайдужі, реалісти, дивляться у майбутнє.

Як же з ними знаходити спільну мову учителеві? Як донести до їхньої свідомості те найкраще, що покладено в основу духовних підвалин українського народу? Враховуючи специфічні особливості покоління Z, варто дотримуватись таких порад:

- постійно **використовувати зображення для привернення їхньої уваги** (саме для них були придумані emoji та стікери);
- говорити як із дорослими, навіть на глобальні теми;
- ураховувати, що в них є своя думка і право впливати на рішення;
- розвивати в них дух підприємництва;
- залучати до вирішення соціальних проблем, благодійності зокрема;
- заохочувати в них допитливість.

Зупинимось на першій позиції. Сучасні методики навчання спонукають до візуалізації навчальної інформації. На відміну від традиційної методики

навчання літератури використання наочності можна урізноманітнити шляхом запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Завдання вчителя – оволодіти цими технологіями, аби навчальний матеріал учні могли сприймати, розуміти, засвоювати і запам'ятовувати ефективніше. Виконанню цього завдання допоможе **навчальна інфографіка** – скорочена назва **інформаційної графіки**, графічний спосіб подачі інформації, унаочнення даних, мета якого полягає у швидкому і чіткому увиразненні навчального матеріалу. Інфографіка зазвичай містить мало слів і звертається до нас, насамперед, мовою різних зображень (ілюстрацій, символів, графіків, карт, схем тощо). Ув інфографіці усе має вагу – ЩО саме і ДЕ розміщене, який КОЛІР і РОЗМІР зображень використано. Інфографіку найчастіше читають згори донизу або зліва направо.

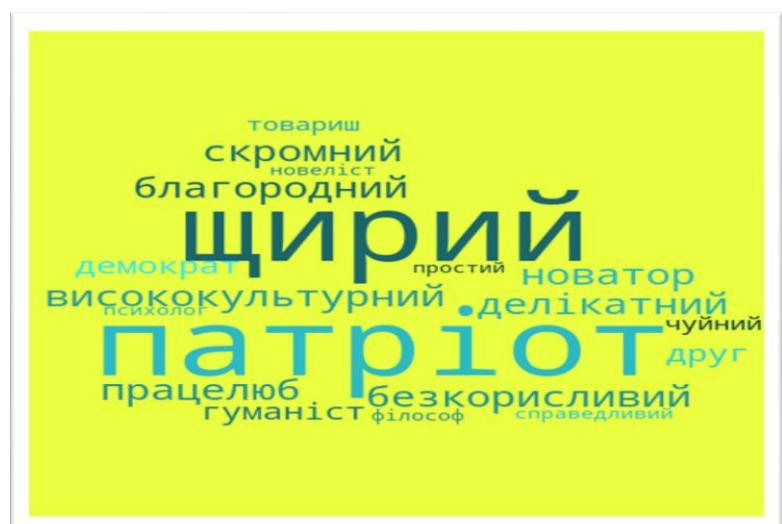
Під час опрацювання інфографіки варто враховувати всі її елементи (графічні і словесні), усі символи, які потребують розкодування, аби зрозуміти, що саме із зображуваного допомогло пригадати важливі факти, осмислити і узагальнити вивчене, перевірити ступінь засвоєння теми. Сучасні підручники літератури містять **плакати, кроссенси, «хмарки» слів**, рекомендації щодо створення власних **блогів** тощо.

Як же за допомогою інфографіки можна урізноманітнити подання навчального матеріалу за творчістю Михайла Коцюбинського? Наведемо приклад.

На етапі мотивації вивчення творчості письменника учні працюватимуть із його портретом/ портретами (фото/художніми), які знайдуть в Інтернеті. Пошук історії його написання/дата фото) сприятиме проникненню в духовний світ письменника, розумінню його характеру, творчих інтересів, перепетій життя. Зі слів учителя, статті підручника, допоміжних джерел учні доберуть слова, які всебічно характеризуватимуть постать Михайла Коцюбинського, аби створити «хмарку» слів (за допомогою спеціальної комп'ютерної програми).

Ключові слова тут відіграватимуть роль знаків-сигналів/символів на позначення рис характеру, світогляду, специфіки поезики митця, за допомогою яких можна згадати й відтворити вивчений матеріал.

Можна додати: українофіл, естет, європеєць,

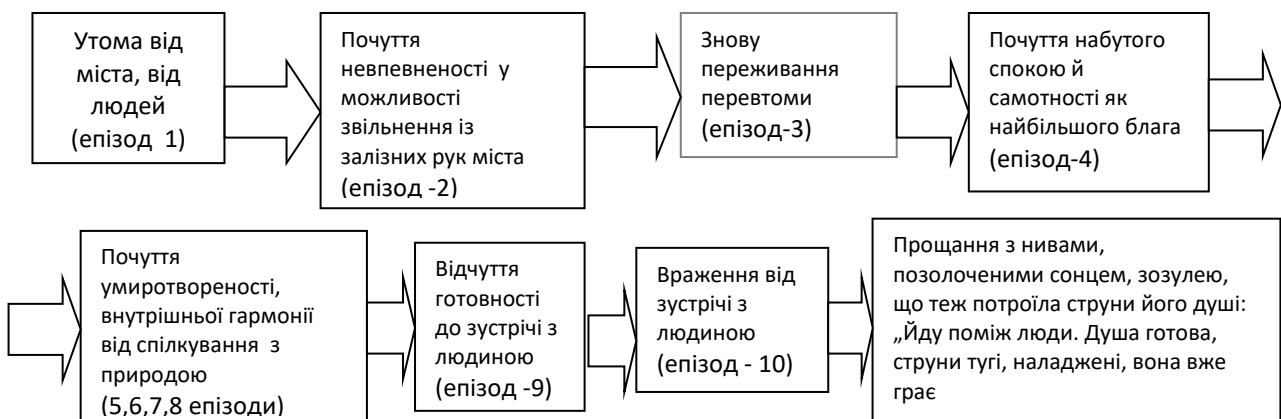
мовознавець, лірик, поліглот, пантеїст...

На слайді презентації за творчістю М. Коцюбинського можна подати **варіанти обкладинки до твору «Intermezzo»**, твору складного для аналізу, адже написаний у стилі імпресіонізму. (*Імпресіонізм* (від фр. *impression* – враження) – течія модернізму, яка відзначається шляхетним, витонченим відтворенням особистісних переживань та спостережень, мінливих миттєвих відчуттів. *Характерні ознаки імпресіонізму*: психологізм у змалюванні персонажів, прагнення відтворити найтонші зміни в настроях, схопити миттєві враження; особливий лаконізм прози; ритмічність; багатство відтінків у змалюванні дійсності; посилена увага до кольорів і звуків, до яскравих деталей; відмова від великих соціальних проблем). Така візія спонукає учня до роздумів з приводу доцільності зображуваного, а також до створення власного варіанта обкладинки відповідно до ідейно-тематичного змісту твору.

Різновидом інфограми є **схема**. Під час вивчення твору доцільно використати схему **«Внутрішній сюжет новели М. Коцюбинського «Intermezzo»**, складений з одинадцяти окремих фрагментів. Сюжет побудований на переживаннях ліричного героя, які відбивають сприйняття героєм потоку вражень від навколишньої дійсності і водночас складають певну цілісність, передаючи **переживання людини у процесі подолання внутрішнього конфлікту** (за Ю. Горідько).

«Внутрішній сюжет новели М. Коцюбинського «Intermezzo»

Схему учні складатимуть разом із учителем, самостійно, опрацювавши зміст твору й статтю підручника, чи розглядатимуть під час аналізу художнього твору як зорову опору, готуючи свої аргументи для підтвердження зафіксованих на схемі фактів.

В імпресіоністичному стилі написаний твір «Тіні забутих предків», який, завдяки Сергію Параджанову, став світовим фільмом — це один з небагатьох прикладів українського кінопрориву (ще можна назвати «Землю» Олександра Довженка). Цей фільм вразив світ яскравим національним колоритом. Тут режисер, вірменин за національністю, відчув дух гуцулів і геній Коцюбинського. Про історію написання та створення пізніше кіноверсії твору Сергієм Параджановим учитель разом із учнями говоритиме на уроці, використовуючи фрагмент із фільму чи **кіноплакат**.

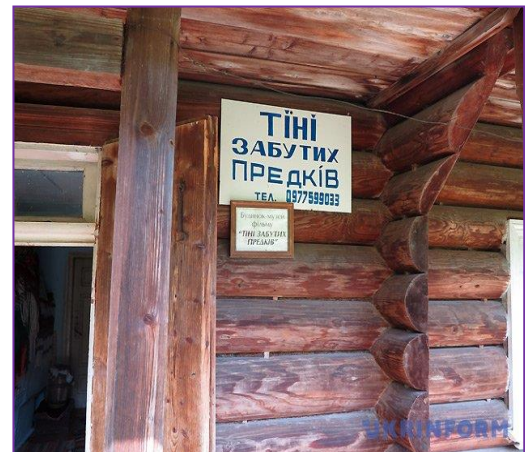
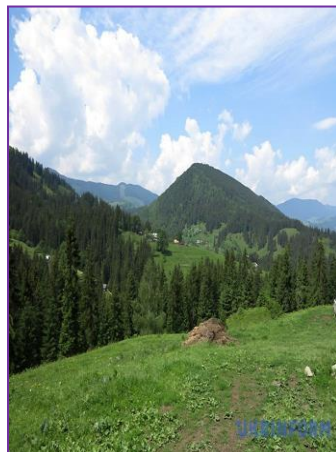
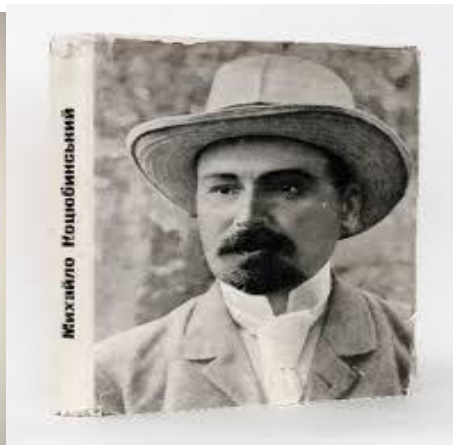
Під час аналізу новели «Intermezzo» учні наголошуватимуть на дотриманні М. Коцюбинським теорії імпресіонізму Кнута Гамсуна, норвезького письменника, з одного боку, з іншого – констатуватимуть наявність додаткових ознак, що свідчать про внесок українського митця в розвиток техніки імпресіоністичного письма.

До таких можна віднести:

Подані на схемі ознаки дають змогу ідентифікувати індивідуальний стиль українського письменника. Порівнюючи твори «батька» імпресіонізму Кнута Гамсуна «Пан» та «Intermezzo» Михайла Коцюбинського на рівні мотиву природного життя, присутнього в обох творах, учні зможуть визначити подібні

риси й розбіжності, що варто зафіксувати в таблиці для кращого запам'ятовування.

Для підбиття підсумків вивченого можна використати один із варіантів кроссенсу. Нагадаймо, що **кроссенс** (від англ. cross – перехрестя, sens – смисл) – це візуальний асоціативний ланцюжок, який складається з 9 зображень, кожен з яких пов'язаний з попереднім і наступним зображенням, що в результаті з різних сторін розкриває певне поняття, явище або факт. Під час роботи з цим різновидом інфографіки учні встановлюватимуть зв'язки між центральним зображенням кроссенсу під № 5 та сусідніми (5-2; 5-8; 5-6; 5-4), простежать зв'язки між зображеннями 1-2; 2-3; 3-6; 6-9; 9-8; 8-7, зроблять висновки.

Отже, за допомогою використання різновидів інфографіки як засобу кращого сприйняття, розуміння й запам'ятовування навчального матеріалу, учні ефективніше засвоюватимуть вивчене, усвідомлюватимуть, що український письменник Михайло Коцюбинський живився найпередовішими ідеями своєї епохи, використовував досягнення імпресіоністичної прози, виробивши, водночас, власний оригінальний стиль.

Михайло Коцюбинський умів підпорядковувати відповідні засоби, які сприяли удосконаленню художньої форми, одвічній благородній місії українського письменства – бути виразником національної ідеї, збагачувати духовно український народ.

Література

1. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний словник. У 2-х т. Т.1. А-К / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2005. 824 с.
2. Гамсун К. Вибрані твори. Пер. з норв. Львів, 2000. 395 с.
3. Коцюбинський М. Твори: У 2-х т. К., 1988. Т. 2.
4. Кузнецов Ю.Б. Імпресіонізм в українській прозі кінця XIX – XX ст.: Проблеми естетики і поетики. К.: Зодіак-Еко, 1995. 303 с.
5. Кузнецов Ю.Б. Літературний імпресіонізм Кнута Гамсуна // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 1998. №9. С.54-56
6. Головченко Н. Структурно-стильові доміанти імпресіонізму. До вивчення творів К. Гамсуна «Пан», М. Коцюбинського «Цвіт яблуні», І. Буніна «Легке дихання» // Укр. літ. в загальноосвіт. школі. 2005. № 2. С. 9-15.
7. Горідько Ю. Структурно-стильовий аналіз під час вивчення літератури модернізму в школі (за новелою М. Коцюбинського «Intermezzo») // Українська література в загальноосвітній школі. 2002. № 2. С. 17- 22.
8. Москаленко О. «І благословен я був між золотим сонцем й зеленою землею...». До проблеми вивчення імпресіоністичної новели М. Коцюбинського «Intermezzo». 10 кл. // Українська література в загальноосвітній школі. 2008. № 7-8. С. 47-50.

2.2 Використання різновидів інфографіки в ході компаративного аналізу творів українських і зарубіжних письменників

На всіх етапах компаративного аналізу задля активізації навчальної діяльності учитель використовуватиме інноваційні технології навчання, зокрема, різновиди інфографіки, спонукатиме учнів до створення візуальних матеріалів в ході проєктної діяльності. До прикладу – інформаційні плакати, таблиці, схеми, на яких будуть презентовані результати їхньої пошукової роботи.

2.2.1 Шолом-Алейхем – Іван Шевченко

Так, у ході перехресного прочитання творів Шолом-Алейхема та Івана Шевченка, учитель разом з учнями розглянуть твори, об'єднані «вічною» темою кохання, де автори використали подібні позасюжетні елементи в композиції творів для ліричного забарвлення оповіді, передання психологічних станів першої закоханості персонажів твору задля збагачення емоційного досвіду читача, пізнання краси слова, слова художнього твору, яке в повістях Шолом-Алейхема й Івана Шевченка звучить однаково піднесено, пафосно, романтично [8]. Для більш ефективної роботи можуть бути використані інформаційні плакати (додатки 1, 2).

Додаток 1

	<h2>Шолом-Алейхем</h2> <p>(1859 – 1916)</p> <p>Рабинович Соломон Наумович, єврейський письменник, драматург, один з основоположників сучасної художньої літератури мовою їдиш</p>	<p>...Я дивлюсь на Бузю і згадую «Пісню пісень», яку вивчав перед пасхою з учителем у школі, згадую стих за стихом: <i>«Прекрасна ти, подруго моя, — о, яка ж їй гарна! Очі твої, як у голубки, волосся — мов стадо кіз, що зісковзують з гори Галаадської, зубки в тебе — мов отара білих ягнят, що з річки виходять, одно в одно, губки — пурпурова стрічка, мова твоя, як мед, солодка»</i>...Скажіть мені, будь ласка, чому, коли дивишся на Бузю, мусиш згадати «Пісню пісень?» Чому, коли вивчаш «Пісню пісень», спадає на думку Бузя?...і знову згадується мені «Пісню пісень»: <i>«Паростки-травичка вже з'явилася на землі, пора соловейка настала, і голос першої літньої пташки залунав у нашії країні»</i>. Я почувую себе напрочуд легким. Мені здається, що я маю крила: ось знімусь і полечу...</p>
	<p>У «Пісні над піснями» Шолом-Алейхем простежує долю своїх головних героїв від їхніх дитячих чарівних ігор і казок, коли почуття кохання лише зароджується, до дорослого життя, прощання з дитинством.</p>	
	<p>Біблійна «Пісня пісень» про кохання царя Соломона та юної Суламіф стала основою назви твору й основним лейтмотивом історії юних Шимека і Бузі.</p>	
	<p>Автор розкриває «вічну» тему кохання завдяки композиційному прийому використання позасюжетних елементів (внутрішніх монологів і діалогів), забарвлених пригадуванням Шимеком та цитуванням біблійної історії кохання.</p>	

	<p>Іван Шевченко (1926 – 2009) Народився 16 вересня 1926 року в селі Макіївці Білоцерківського району на Київщині. У творчому доробку Івана Шевченка – вірші, новели, оповідання, повісті, роман – твори для дорослих і дітей</p>	
	<p>«Мавка» – найліричніша й найдраматичніша з усіх повістей Івана Шевченка. За темою першого кохання та композиційним прийомом розкриття почуттів головних героїв – Павла і Гані – подібна «Пісні над піснями» Шолома Алейхема, де засобом вираження емоцій юного Шимека до Любузі слугує біблійний текст – «Пісні над піснями» царя Соломона.</p>	
<p>Герою Івана Шевченка Павлу розкрити своє серце однокласниці Гані допомагає текст геніального творіння Лесі Українки «Лісова пісня».</p>	<p>...Сьогодні в «Лісовій пісні» брили осінні мелодії.</p>	<p>Дочитую завидна. На душі важко: такий радісний початок, а кінець... Вона торкнулась мого обличчя шокою, ніжною й гарячою, мов набралася жару у вечірньої зорі.</p>
	<p>—Пашунечко... Ой, як добре, що це ти тут! Мені було так страшно одній... — відхилилась, не розмикаючи рук, подивилась у вічі, засміялась чудно.</p>	<p>«Невже Мавка? — мурашило поза шкурою, а очей не міг відірвати. Мабуть, та теж отак дивилась на Лукаша. — Чи русалка...?». От, ногу на очеретині проколола... — поникла з якогось жалю, стихаючи. Поворухила ступнею, немов від болю, і було їй смішно. — Якби кануперу прикласти...</p>
	<p>— А давай подорожника прикладемо!...</p>	

2.2.2 Олександр Довженко – Рей Бредбері

У ході компаративного аналізу творів Довженка і Бредбері, порівняння двох світів головних персонажів – Сашка й Дугласа – може бути встановленим факт паралельного мислення двох великих художників. Адже контактні зв'язки між ними не виявлені, і про прямі запозичення тут не йдеться. Звернувшись до теми дитинства з наміром дослідити свої витoki, природу умінь бачити світ інакше, ніж інші люди, що пізніше й обумовило вибір професії, Довженко і Бредбері практично водночас (з різницею у два роки) запропонували читачеві свої ліричні сповіді, які стали безцінним духовним надбанням людства [5].

Ці висновки зроблять самі учні, виконуючи такі завдання:

- уважно перечитати твори «Зачарована Десна» Олександра Довженка та «Кульбабове вино» Рея Бредбері;
- здійснити пошук інформації про твори та їх авторів (*орієнтовний список літературних джерел додається*);
- опрацювати джерельну базу (*конспектування, складання тезисних планів, виписка цитат тощо*);
- систематизувати та структурувати знайдений матеріал відповідно до складеного заздалегідь плану роботи. Здійснити аналіз і синтез кожного з творів (*за схемою: тема, ідея, проблеми, втілення їх в картини та образи, відтворені конфлікти, композиція і сюжет, мовні зображувально-виражальні засоби, теоретичні узагальнення про твір як неповторну*

цілісність, про авторську позицію у ньому, про його зв'язки з епохою, з соціальним середовищем, з духовним життям суспільства). Результати зафіксувати на схемах...;

- знайти спільне й відмінне;
- зробити висновки;
- знайти ілюстрації до творів Довженка і Бредбері;
- підготувати комп'ютерну презентацію до виступу на конференції.

Використання схем і таблиць як засобу візуалізації етапів роботи з текстами, спостережень, фіксацією висновків щодо подібності розкриття теми українського і американського письменників сприятиме підвищенню ефективності сприйняття, засвоєння та запам'ятовування навчального матеріалу.

Здобувачі освіти дізнаються, що на різних континентах, у різних країнах, кращі представники різних націй, різних народів у різні часи сповідували і сповідують загальнолюдські духовні цінності, прагнуть олюднити жорстокий світ прагматиків, применшити зло та примножити кількість добра у спільному домі людства під назвою Земля.

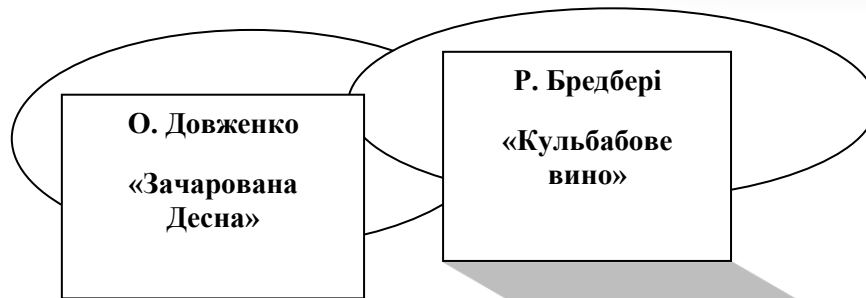
І висновки зроблять відповідні про те, що надзвичайно схожими постають український і американський письменники в дитинстві. Обидва мрійливі, допитливі, спостережливі, вразливі, поетично сприймають навколишній світ, живуть у полоні казкових уявлень, мають багату фантазію, тонко відчують красу, їм однаково близький і зрозумілий світ природи, крихітною часткою якої вони себе сприймають підсвідомо, обидва пуповиною прив'язані до рідної землі, до свого народу, увібравши змалечку в себе мудрість народних казок, легенд, звичаїв, вірувань. Саме з таких дітей виростають великі художники в Україні, в Америці, у будь-якій країні світу.

Додаток 1

Узагальнюючий образ-символ дитинства

«Зачарована Десна»	«Кульбабове вино»
<p>Ріка дитинства Десна, на березі якої виріс Олександр Довженко, з якою тісно було пов'язане життя селян – символ дитинства, самого життя.</p> <p><i>„ Далека красо моя! Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твоєю м'яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висипах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казання старих про</i></p>	<p>Дитячі враження Бредбері пов'язані насамперед з кульбабовим вином, виготовлення якого збуджувало хлопчачу уяву, фантазію. Кульбабове вино спочатку постає як матеріальна річ, але в дитячій свідомості згодом переростає в символ літа – пори дитячих канікул і радощів, символ збереження пам'яті про минуле, символ самого життя.</p> <p><i>«Кульбабове вино. У самих цих словах</i></p>

давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі, дивлячись часом униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шляхах».	учувався смак літа...Поглянеш крізь це вино на холодний зимовий день – і враз розтане сніг, зазеленіє трава, на деревах зацвірінчать птахи і затріпоче на вітерці, мов сила-силенна метеликів, листя і цвіт»
--	--

Додаток 2

Відмінне	Подібне	Відмінне
Жанр ліричної кіноповісті автобіографічного змісту	Творчий задум [усвідомити «свою природу на ранній досвітній зорі, коло самих її первісних джерел»(О.Довженко), пригадати, які дитячі враження спонукали в майбутньому до літературної творчості(Р.Бредбері)]	Поєднання автобіографічної прози з ліро-поетичною казкою-притчею
Зображення картин життя наддеснянського села та його мешканців	Тема (спогади про дитинство, відтворення картин дитячого світосприймання)	Зображення картин життя провінційного американського містечка Грінтаун
Оповідь ведеться від першої особи	Форма оповіді (відсутність чіткого сюжету, твори складаються з новел-спогадів)	Оповідь ведеться від третьої особи
Національний колорит оповіді	Головна думка (утвердження оптимізму життя «гімн людині», поетизація праці)	Наявність казкових персонажів, фольклорних образів
Пригоди головного персонажа	Підтеми (розкриття психології підлітка через внутрішні монологи; зв'язок людини з навколишньою природою)	Авторський стиль

Побудова твору	Образи дітей (подані в системі образів: рідних, мешканців села, містечка)	Пригоди головного персонажа
Змалювання соціальних бід	Образ минулого (пов'язаний із образами старих людей, хранителів сімейної, родової і соціальної пам'яті)	Побудова твору (Дуглас веде щоденник)
Літопис народного життя	Узагальнюючий образ-символ дитинства («Зачарована Десна»; «Кульбабове вино»)	Поєднання казкового й фантастичного
Авторський стиль. Використання засобів гумору й сатири, прийомів контрасту в зображенні життя. Багатство тропів і стилістичних фігур	Багатоплановість оповіді як композиційний прийом (1 – веселі й сумні пригоди Сашка з кіноповісті «Зачарована Десна» і Дугласа з повісті «Кульбабове вино»; 2 – авторські роздуми про героїв, про дитинство, про час, про природу; 3 – картини життя наддеснянських хліборобів, закоханих у працю, національні звичаї і наївні вірування селян у Довженка та картини життя провінційного американського містечка Грінтаун у Бредбері)	Дорослі, філософічні висновки про життя і смерть, про добро і зло робить Дуглас у процесі своїх спостережень

Додаток 3

Порівняльна характеристика Сашка і Дугласа

Сашко	Дуглас

2.2.3 Іван Котляревський – Публій Вергілій Марон

Сучасні підручники й методичні посібники подають загальновідому інформацію про виникнення задуму створення поеми «Енеїда», про використання Котляревським «Енеїди» стародавнього римського поета Вергілія як канви, про перелицювання цього твору на український лад.

До такого висновку учні можуть дійти й самі, якщо вчитель спонукає їх до детального опрацювання текстів однойменних творів Вергілія і Котляревського. Цьому, на нашу думку, сприятиме й система завдань із використанням інфографіки (таблиць), у ході виконання яких учні зможуть довести спорідненість «Енеїди» Котляревського з «Енеїдою» Вергілія та оригінальність твору українського письменника на рівні жанру, теми, головної думки, зображувально-виражальних засобів тощо [3].

Завдання 1. За поданим у таблиці коротким змістом однойменних творів Вергілія та Котляревського встановіть рівень спорідненості їх сюжетів.

<i>Короткий зміст „Енеїди” Вергілія</i>	<i>Короткий зміст „Енеїди” Котляревського</i>
<p>Кн.1. Експозиція. Прибуття Енея з його товаришами в Карфаген. Зустріч із царицею Дідоною, пробудження в ній із волі Венери кохання до Енея. Бенкет, влаштований Дідоною для свого несподіваного обранця.</p> <p>Кн.2. Переспів Гомера.</p> <p>Кн.3. Відображення мотивів «Одіссеї» Гомера.</p> <p>Кн.4. Книга про любов і смерть цариці Дідони, покинутої Енеєм.</p> <p>Кн.5. Смерть батька Енея – Анхіза. Еней вдруге прибуває на узбережжя, де помер і був похований його батько, і наказує влаштувати веселі поминки. Цар Сицилії Акест виконує його побажання і проводить пишні поминальні ігри: змагання на кораблях, кінські ристалища, гімнастичні вправи.</p> <p>Кн.6. Перехідна книга – один із кращих зразків світової поезії. Зміст сповнений таємничості. Еней подорожує потойбічним світом із Сивіллою. Зустрічається з померлими. У царстві тіней Еней знаходить свого коханого батька. Але перед тим він зустрінеється з Дідоною, яка наклала на себе руки, не стерпівши підступності коханого. Еней намагається виправдатися, посилається на волю богів. Ображена Дідона не знімає з нього провини і зникає в лісі, де її очікує законний чоловік. Еней обіймає свого батька Анхіза, той пророкує майбутнє правлячої династії Юліїв, прославляє імператора Августа.</p> <p>Кн. 7 – 12. Оповідь про боротьбу тевкрів за Рим і землі довкола, про товариську вірність Низа та Евріала. У батальні сцени вплетено історію кохання прибульця Енея та його суперника Турна до царівни Лавінії.</p>	<p>Ч.1. Початок подорожі Енея. У Сицилії. Поминки по батькові Енея Анхізу. Пожежа (горить троянський флот).</p> <p>Ч.2 На землі Кумській. Подорож Енея з Сивіллою на той світ. Зустріч із батьком Анхізом.</p> <p>Ч.3. У латинській землі. Обмін подарунками Енея з царем Латином. Початок війни.</p> <p>Ч.4 Війна між троянцями і рутульцями.</p> <p>Ч.5. Героїчний подвиг Низа та Евріала.</p> <p>Ч.6. Продовження війни. Поєдинок Турна з Енеєм.</p>

Завдання 2. Заповніть таблицю. Поясніть, чи збережені в «Енеїді» І. Котляревського ознаки героїчного епосу та чому український митець для реалізації свого творчого задуму звернувся до славнозвісної «Енеїди» Вергілія.

<i>Героїчний епос</i>	<i>Епічна, травестійно-бурлескна поема</i>

Завдання 3. Установіть відповідність між іменами античних богів із давньогрецької та давньоримської міфології. Як скористаєтесь ви цією інформацією під час вивчення теми «Енеїда» І.П. Котляревського?

Греція	Рим
1. Зевс	А Юнона
2. Гера	Б Нептун
3. Посейдон	В Плутон
4. Аїд	Г Венера
5. Афродіта	Д Юпітер

Відповідь:

1	2	3	4	5
Д	А	Б	В	Г

Завдання 4. Визначте головну думку «Енеїди» Котляревського. Чи існує відмінність між однойменними творами Вергілія та Котляревського на рівні головної думки? Відповідь аргументуйте.

Головна думка «Енеїди» Вергілія	Головна думка «Енеїди» Котляревського
<i>(Утвердження римської державності, ушлякнення завойовницької політики Риму та військових подвигів його полководців: «Запам'ятай, римлянине, ти владно вестимеш народи»)</i>	<i>(Розвінчання феодально-поміщицької, бюрократично-чиновницької верхівки, яка веде паразитичне життя, ушлякнення народного патріотизму часів Запорізької Січі, заклик до виконання кожним свого патріотичного обов'язку: «Де общее добро в упадку, Забудь отця, забудь і матку, Лети повинність ісправлять...»)</i>

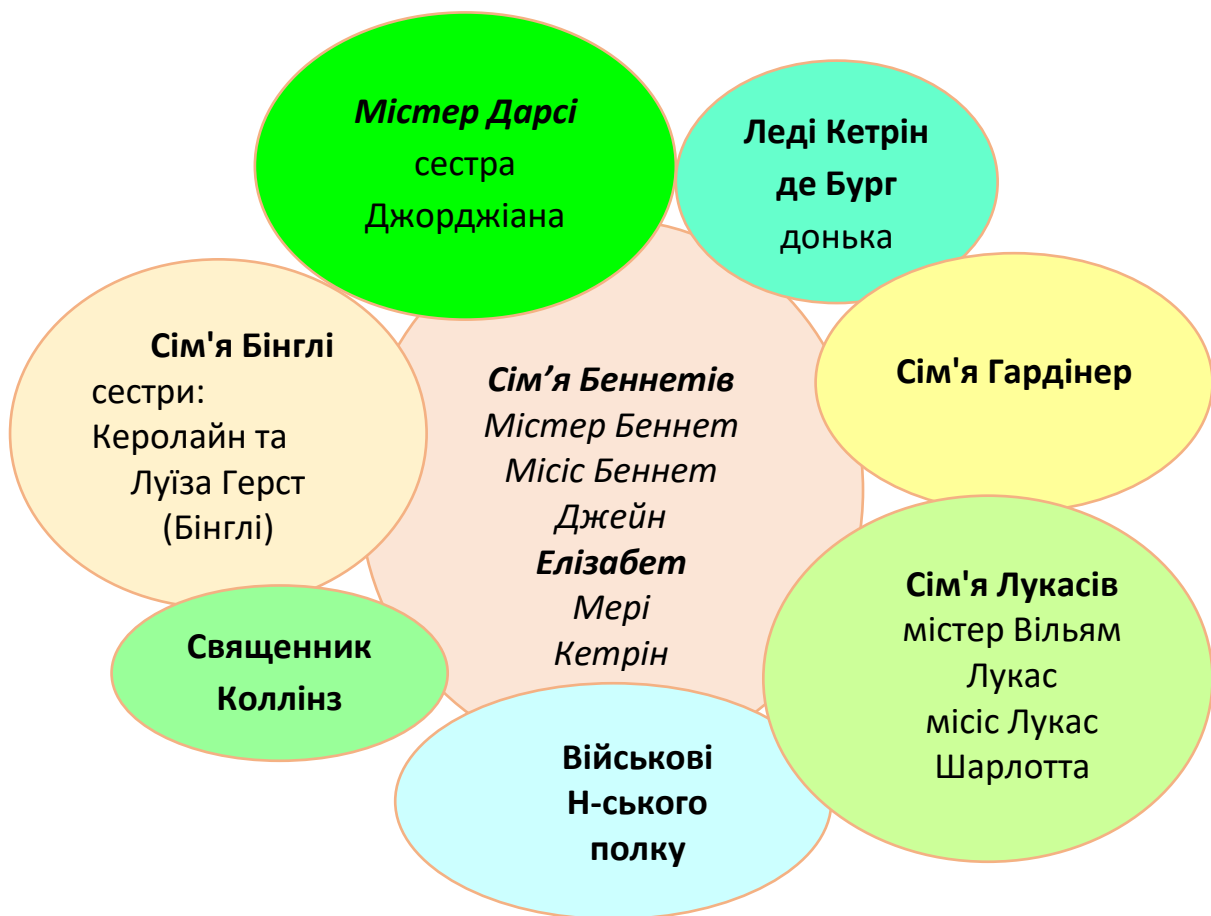
2.2.4 Із досвіду використання інфографіки учителями Чернігівщини²

Валентина МЕЛЕЖИК,
заслужений учитель України, учитель-методист,
учитель зарубіжної літератури
Гончарівської гімназії Чернігівського району
Чернігівської області,
лауреат Всеукраїнського конкурсу
«Учитель року – 2001»

На етапі аналізу роману Джейн Остін «Гордість і упередження» (9 клас):

1. Схема № 1. Ієрархічна галерея британського соціуму Система персонажів роману Дж. Остін

² Матюшкіна Т.П. Будівниці шкільного навчального курсу «Зарубіжна література» // Педагогічні обрії. 2023, № 5-6.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матюшкіна Т.П. Використання інфографіки під час вивчення творчості Михайла Коцюбинського // Художній світ прози Михайла Коцюбинського. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 155-річчю від дня народження Михайла Коцюбинського. Чернігів: вид-во «Десна Поліграф», 2020. 200с. (С.130-138).
2. Матюшкіна Т.П. Використання схематичної наочності у процесі вивчення світової літератури. Посібник для вчителя. Чернігів: Ред. відділ ЧОППО, 2016.182 с.
3. Матюшкіна Т.П. «Енеїда» Вергілія та «Енеїда І. Котляревського Зарубіжна література в школах України. 2010. №7-8. С.60-62.
4. Матюшкіна Т.П. Мотив природного життя у творах М.М.Коцюбинського «Intermezzo» та Кнута Гамсуна «Пан»: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. [«18-19 вересня 2014р. Чернігів»] до 150-ї річниці від дня народження М.М. Коцюбинського. Чернігів, 2014. С.257-263.
5. Матюшкіна Т.П. Незабутні «Чари дитинства» у творах Олександра Довженка «Зачарована Десна» (1955) та Рея Бредбері «Кульбабове вино» (1957) //Дивослово 2008. №10. С.34-37.
6. Матюшкіна Т.П., Матюшкін М.В. Використання наочності – «необхідна умова навчання»: Ідеї К. Д. Ушинського в сучасній методиці викладання літератури //Філософія освіти і педагогіка. 2023. №51-52. С.217 – 229.
7. Матюшкіна Т.П., Матюшкін М.В. Використання технології візуалізації у ході навчання української та зарубіжної літератур//Актуальні проблеми мовно-літературної освіти в середній та вищій школах: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 квітня 2023 р.) / Укладачі: А. Ю. Вітченко, А. О. Мельник. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 160 с. (С. 99-103).
8. Матюшкіна Т.П., Матюшкін М.В. Типологічні збіги в розкритті теми першого кохання в повістях Шолом-Алейхема «Пісня над піснями» та Івана Шевченка «Мавка» [Електронний ресурс] / Т.П. Матюшкіна, М. В. Матюшкін // GLOBAL SCIENCE: PROSPECTS AND INNOVATIONS. 2024. С.367-377. Режим доступу до ресурсу: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/05/GLOBAL-SCIENCE-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-23-25.05.24.pdf>.